

Janusz Jasiński, Jerzy Suchta

TURYSTYKA JAKO FUNKCJA ROZWOJU MAŁYCH MIAST WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

W opracowaniu dokonano omówienia istniejącego potencjału turystycznego małych miast województwa warmińsko-mazurskiego oraz tendencji i możliwości jego rozwoju. Szczegółowe badania przeprowadzono w oparciu o wybrane dane statystyczne cech sektora turystycznego 38 małych miast województwa warmińsko-mazurskiego oraz analizę i ocenę 6 wybranych mierników walorów turystycznych. Kryterium wyodrębnienia małych miast stanowiła liczba ich mieszkańców do 20 tys. W celu wzbogacenia analizy przyjęto dodatkowy ich podział na miasta do 5 tys., 5–10 tys., 10–15 tys. i 15–20 tys. mieszkańców. Wyniki badań pozwoliły na wyciągnięcie podstawowego wniosku, że doskonale uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe województwa warmińsko-mazurskiego oraz licznie występujące tu obiekty zabytkowe, jak również dynamicznie rozwijająca się baza noclegowa i gastronomiczna wraz z obiektami i zapleczem rekreacyjnym stanowią o fakcie, że turystyka jest wiodącą dziedziną rozwoju małych miast województwa, generującą nowe miejsca pracy i wzrost dochodów ludności. Jednocześnie posiadają one duży potencjał konkurencyjny w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o ich wysokie walory turystyczne w stosunku do małych miast zlokalizowanych w innych regionach Polski. Wskazano jednocześnie, że obecnie istotnym czynnikiem hamującym wpływającym na rozwój i wzmocnienie atrakcyjności turystycznej małych miast tego regionu, a co za tym idzie ich konkurencyjności turystycznej jest istniejący stan infrastruktury komunikacyjnej.

Słowa kluczowe: *funkcja turystyczna, małe miasta, warmińsko-mazurskie*

1. Wprowadzenie

Turystyka jest zjawiskiem społecznym i jednocześnie dziedziną gospodarki. Wpisuje się we wszystkie układy rozwiązań społeczno-gospodarczych zarówno na szczeblu kraju, jak i regionu oraz społeczności lokalnych. Jest źródłem koniunktury gospodarczej dla wielu dziedzin gospodarki. Sektor turystyki jako usługowy charakteryzuje się wysokim udziałem pracy ludzkiej i jest jednym z największych generatorów miejsc pracy. Nowoczesna gospodarka turystyczna stwarza szansę dla restrukturyzacji współzależnych z nią innych sektorów wraz

z komplementarną w stosunku do nich infrastrukturą społeczną i techniczną. Rozwój i konkurencyjność małych miast województwa w obszarze turystyki może być zapewniona tylko przez całkowite ukierunkowanie na rynek, co oznacza, że rozwój podaży – np. bazy noclegowej, atrakcji i usług turystycznych – musi być ukierunkowany na sprostanie wymaganiom popytowym. Najskuteczniejszy sposób osiągnięcia konkurencyjnej pozycji powinno stanowić tworzenie i promocja silnych „marek” turystycznych, które przyciągną zarówno fundusze rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i inwestorów strategicznych.

Region turystyczny, jak wszystkie inne podmioty na rynku podlegając działaniom o charakterze konkurencyjnym sprawia, że potencjalni odbiorcy (turyści) podejmują decyzje w zależności od tego, w jaki sposób postrzegają produkty danego obszaru. Na wizerunek województwa, jako produktu turystycznego, ma wpływ wiele czynników, które znajdują się zarówno w jego wnętrzu, jak i otoczeniu¹. Z badań, które przeprowadziła firma „Synovate” na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Turystyki w latach 2007–2008 woj. warmińsko-mazurskie należy do regionów znanych i jest uważane za jedno z najatrakcyjniejszych pod względem turystycznym. Warmia i Mazury mają jeden z najbardziej wyrazistych wizerunków w kraju. Bardzo silnie są kojarzone z trzema atrybutami: czyste, nieskażone środowisko, piękna przyroda i azyl – miejsce do wypoczynku. Podstawą budowania marki regionu są przede wszystkim wartości przyrodnicze; nazwa województwa jest synonimem krainy jezior i lasów. Proces tworzenia marki Warmii i Mazur ma na celu umożliwienie regionowi zajęcia konkurencyjnej pozycji, która wyróżni go w sposób trwały na tle rynku na przestrzeni najbliższej dekady. Efektywne wykorzystanie funduszy przeznaczonych na promocję regionu może przyczynić się do trwałej zmiany jego wizerunku. Tworzenie marki Warmii i Mazur ukierunkowane jest również na różnorodne działania marketingowe, a w szczególności promocyjne, mające na celu przede wszystkim utrwalenie pozytywnych atrybutów wizerunku tego regionu, do których należą określenia, takie jak: „raj dla aktywnych”, „unikalna przyroda”, „naturalna żywność”, „czyste środowisko”, „kraina tysiąca jezior”, „naturalne piękno”, „doskonałe miejsce odpoczynku i azylu”².

Strategicznym celem, jaki ma posłużyć dla zrealizowania wszystkich warunków niezbędnych, aby turystyka stała się wiodącą dziedziną województwa warmińsko-mazurskiego, w tym małych miast jest przede wszystkim przyrost miejsc noclegowych i wzrost ich wykorzystania, znaczna poprawa szeroko rozumianej dostępności (w szczególności komunikacyjnej) oraz zwiększenie zatrudnienia w turystyce³.

¹ J. Jasiński, J. Suchta (2011).

² *Strategia rozwoju turystyki...* (2010).

³ A. Senetra, J. Suchta (2005).

2. Charakterystyka bazy noclegowej i jej wykorzystanie

Bardzo ważnym czynnikiem stymulującym rozwój turystyki jest baza noclegowa oraz stopień jej wykorzystania. Do jej oceny oraz zachodzących zmian w latach 2004–2009 wykorzystano publikowane dane statystyczne, które zamieszczono w poniższej tab. 1.

Tabela 1

Liczba obiektów, miejsc noclegowych, osób korzystających z noclegów i udzielonych noclegów w małych miastach województwa warmińsko-mazurskiego oraz zmiany w latach 2004–2009

Miasta (liczba mieszk. w tys.)	Mierniki oraz zmiany 2004/2009 r.						
	Liczba obiektów nocle- gowych	Miejsca noclegowe		Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
		ogółem	w tym całoroczne	ogółem	w tym turystyka zagra- niczna	ogółem	w tym turystyka zagra- niczna
1	2	3	4	5	6	7	8
Miasta do 5 tys. mieszkańców							
Biała Piska (4,0)	1	20	20	23	9	139	63
	1	20	20	49	1	239	3
	0	0	0	+26	+8	+100	-60
Bisztynek (2,5)	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
Frombork (2,4)	5	422	222	847	4 030	13 837	5 901
	2	31	189	10 238	4 812	19 802	9 758
	-3	-391	-33	+1 291	+782	+5 965	+3 857
Górowo Haweckie (4,4)	-	-	-	64	-	64	-
	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
Jeziorany (3,4)	1	254	77	6 693	66	15 259	311
	1	337	103	3 077	38	15 792	54
	0	+83	+26	-3 616	-28	+533	-257
Kisielice (2,2)	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
Korsze (4,5)	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-
Mikołajki (3,8)	22	2 624	1 598	144 495	79 781	310 883	164 131
	14	2 930	2 331	103 259	27 815	283 221	71 549
	-8	+306	+733	-41 236	-51 966	-27 662	-92 582

Tabela 1 (cd.)

1	2	3	4	5	6	7	8
Miłakowo (2,7)	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–
Miłomłyn (2,3)	4	359	259	9 179	1 932	22 433	6 240
	4	436	306	9 492	1 497	30 089	7 688
	0	+77	+47	+313	-435	+7 656	+1 448
Młynary (1,8)	–	–	–	–	–	–	–
	1	20	20	257	4	701	8
	+	+20	+20	+257	+4	+701	+8
Pasym (2,5)	5	804	332	16 881	643	57 547	3 152
	5	606	332	11 653	25	37 890	163
	0	-198	0	-5 228	-618	-19 657	-2 989
Pieniężno (2,8)	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–
Ruciane Nida (4,7)	15	1 219	294	18 501	2 334	49 308	5 806
	25	2 207	739	33 934	1 322	109 025	2 935
	+10	+549	+445	+15 433	-1 012	+59 717	-2 871
Ryn (3,0)	4	538	–	2 967	566	14 553	2 575
	8	1 087	430	51 529	529	79 698	7 153
	+4	+549	+40	+48 562	-37	+65 145	+4 578
Sępól (2,0)	–	–	–	–	–	–	–
	1	20	–	13	–	121	–
	+1	+20	–	+13	–	+121	–
Tolkmicko (2,7)	1	80	80	4 280	2 060	9 640	4 874
	3	120	120	4 533	1 118	8 284	2 742
	+2	+40	+40	+253	-942	-1 356	-2 132
Zalewo (2,1)	1	30	–	44	–	44	–
	–	–	–	–	–	–	–
	-1	-30	–	-44	–	-44	–
Razem	59	6 350	2 882	212 010	91 421	493 707	193 053
	64	7 814	4 590	228 034	37 161	584 862	102 053
	+5	+1 464	+1 708	+160 240	-54 260	+91 155	-91 000
Zmiana (%)	108,5	123,1	159,3	107,6	40,6	118,5	52,9
Miasta 5–10 tys. mieszkańców							
Barczewo (7,3)	8	560	467	19 920	358	34 720	1 029
	7	581	383	12 522	608	26 332	1 652
	-1	+21	-84	-7 398	+250	-8 388	+623
Lidzbark Welski (8,2)	3	338	18	3 378	11	16 877	11
	1	49	49	4 071	1 015	6 605	2 917
	-2	-289	+31	+693	+1 004	-10 272	+2 906

Tabela 1 (cd.)

1	2	3	4	5	6	7	8
Lubawa (9,5)	1	32	32	1 144	14	3 894	22
	1	43	43	2 334	2	5 281	2
	0	+11	+11	+1 190	-12	+1 387	-20
Olsztynek (7,6)	10	1 621	776	23 196	661	116 185	2 128
	7	1 324	706	14 143	139	84 419	416
	-3	-297	-70	-9 053	-552	-31 766	-1 712
Orneta (9,3)	1	40	40	510	-	911	-
	-	-	-	-	-	-	-
	-1	-40	-40	-510	-552	-911	-1 712
Orzysz (5,8)	4	213	23	872	1	5 317	-
	7	339	208	3 828	28	17 004	163
	+3	+126	+185	+2 956	+27	+11 687	+163
Reszel (5,0)	4	277	106	6 175	2 694	9 008	4 196
	5	225	159	6 685	2 291	8 608	3 193
	+1	-52	+53	+510	-403	-400	-1 003
Susz (5,6)	-	-	-	-	-	-	-
	1	82	82	3 719	214	6 131	648
	+1	+82	+82	+3 719	+214	+6 131	+648
Razem	31	3 081	1 462	55 195	3 739	186 912	7 386
	29	2 643	3 092	102 497	8 036	287 760	8 991
	-2	-438	+1 630	+47 302	+4 297	+100 848	+1 605
Zmiana (%)	93,5	85,8	211,5	185,7	214,9	154,0	121,7
Miasta 10–15 tys. mieszkańców							
Biskupiec (10,3)	7	243	97	3 025	494	10 077	1 309
	5	66	24	2 239	294	5 554	869
	-2	-177	-73	-786	-200	-4 523	-440
Dobre Miasto (10,4)	2	96	22	2 495	105	3 703	267
	1	22	22	2 094	-	2 554	-
	-1	-74	0	-401	-105	-1 149	-267
Gołdap (13,2)	5	756	491	8 261	499	136 322	684
	4	616	614	9 431	182	171 648	318
	-1	-140	+123	+1170	-317	+35 326	-366
Morąg (14,1)	7	337	157	10 391	327	19 594	567
	5	258	166	12 841	687	21 676	2 896
	-2	-79	+9	+2 450	+360	+2 082	+2 329
Nidzica (14,6)	3	222	125	9 421	308	12 160	652
	4	247	61	4 938	206	11 182	272
	+1	+25	-64	-4 483	-12	-978	-380
Nowe Miasto (10,4)	2	96	22	2 495	105	3 703	267
	1	22	22	2 094	-	2 554	-
	-1	-74	0	-401	-105	-1 149	267

Tabela 1 (cd.)

1	2	3	4	5	6	7	8
Pastłek (12,1)	2	96	96	1 026	21	3 221	21
	2	83	83	862	–	6 241	–
	0	–13	–13	–164	–21	+3 020	–21
Węgorzewo (11,5)	6	377	241	3 387	476	15 154	1 681
	16	1 095	423	12 758	1 734	41 815	5 182
	+10	+718	+182	+9 371	+1 258	+26 661	+3 501
Razem	34	2 183	1 251	40 501	2 335	203 934	5 448
	33	2 409	1 415	47 257	3 103	263 224	9 537
	–1	+226	+164	+6 756	+768	+59 290	+4 089
Zmiana (%)	97,0	110,4	113,1	116,7	132,9	129,1	175,1
Miasta 15–20 tys. mieszkańców							
Braniewo (17,7)	4	183	183	5 529	1 301	8 587	2 102
	4	184	184	4 390	927	12 231	1 969
	0	+1	+1	–1 139	–374	+3 644	–133
Lidzbark Warmiński (16,2)	1	49	49	2 564	648	4 200	1 134
	5	482	80	3 568	27	19 520	168
	+4	+433	31	+1 004	–621	+15 320	–966
Olecko (16,1)	9	811	414	13 758	766	31 003	2 253
	9	561	367	4 526	–	12 841	–
	0	–250	–47	9 232	–766	–18 162	–2 253
Pisz (19,4)	1	155	23	1 093	16	6 458	18
	5	460	23	1 733	78	19 083	316
	+4	+305	0	+640	+62	+12 625	+298
Razem	15	1 198	669	22 944	2 731	50 248	5 507
	23	1 687	654	14 217	1 032	63 675	2 453
	+8	+489	–15	–8 727	–1 699	+13 427	–3 054
Zmiana (%)	153,3	140,8	97,8	62,0	37,8	126,7	44,5
Ogółem małe miasta	138	12 820	6 306	330 245	100 326	938 320	211 419
	144	13 934	8 773	356 506	62 423	940 537	122 798
	+6	+1 114	+467	+6 261	–37 903	+2 217	–88 621
Zmiana (%)	104,3	108,7	139,1	108,0	66,2	100,2	58,1
Ogółem województwo warmińsko- mazurskie	341	34 835	15 309	763 731	217 511	2 071 171	521 841
	390	38 366	19 508	850 165	149 429	2 372 186	380 775
	+49	+3 531	+4 199	+86 434	–68 082	+301 015	–141 066
Zmiana (%)	114,4	110,1	127,4	111,3	68,7	114,5	73,0

Źródło: oprac. własne na podstawie danych GUS.

Analiza powyższych danych dla roku 2004 i 2009 pozwoliła na wyciągnięcie następujących wniosków w zakresie zmian bazy noclegowej oraz stopnia jej wykorzystania w małych miastach województwa warmińsko-mazurskiego:

– wzrosła o 6 ogólna (104,3%) liczba obiektów noclegowych (hoteli); w skali województwa wzrosła o 49 (114,4%);

– wzrosła ogólna liczba miejsc noclegowych o 1 114 (108,7%) – w skali województwa wzrosła o 3 531 (110,1%); w tym wykorzystywanych całorocznie o 467 (139,1%) – w skali województwa wzrosła o 4 199 (127,4%);

– wzrosła ogólna liczba korzystających z miejsc noclegowych o 6 261 (108,0%); w skali województwa wzrosła o 86 434 (111,3%); w tym jednocześnie znacznie zmalała liczba korzystających z miejsc noclegowych turystów zagranicznych o 37 902 (66,2%) – w skali województwa zmalała 68 082 (68,7%);

– wzrosła ogólna liczba udzielonych noclegów o 2 217 (100,2%) – w skali województwa wzrosła o 167 543 (117,8%); w tym jednocześnie znacznie zmalała liczba udzielonych noclegów dla turystów zagranicznych o 88 621 (58,1%) – w skali województwa zmalała o 141 066 (73,0%).

3. Ocena walorów turystycznych małych miast województwa warmińsko-mazurskiego

Ze względu na fakt, że małe miasta województwa warmińsko-mazurskiego stanowią w 33 przypadkach siedzibę gminy miejsko-wiejskiej (tylko w 5 są siedzibą miasta i gminy miejskiej), a jednocześnie dostępne dane statystyczne są podawane łącznie dla terenu gminy miejsko-wiejskiej, oceny walorów turystycznych dokonano wraz z ich bezpośrednim otoczeniem, tj. obszarem gminy. Do oceny przyjęto 6 cech. Są to:

1. Walory przyrodnicze i krajobrazowe;
2. Występowanie obiektów zabytkowych (liczba obiektów zabytkowych oraz ich wartość historyczna);
3. Baza noclegowa (liczba obiektów i miejsc noclegowych oraz ich wykorzystanie);
4. Liczba osób korzystających z noclegów (w tym turystów zagranicznych);
5. Baza gastronomiczna (liczba obiektów i ich standard);
6. Dostępność komunikacyjna (możliwość dojazdu i jakość dróg).

Dla każdej cechy przyjęto pięciostopniową skalę oceny punktowej: ocena bardzo dobra – 4, ocena dobra – 3, ocena średnia – 2, ocena słaba – 1 i ocena zła – 0. Wyniki tej oceny zestawiono poniżej w tab. 2.

Tabela 2

Ocena walorów turystycznych małych miast województwa
warmińsko-mazurskiego

Małe miasta	Cechy i ocena punktowa walorów turystycznych						
	Przyrodnicze i krajo-brazowe	Obiekty zabytkowe	Baza noclegowa	Korzystający z bazy noclegowej	Baza gastronomiczna	Dostępność komunikacyjna	Ocena łączna
1	2	3	4	5	6	7	8
Miasta do 5 tys. mieszkańców							
Biała Piska (4,0)	3	2	0	0	1	2	8
Bisztynek (2,5)	1	1	0	0	1	1	4
Frombork (2,4)	3	4	3	3	3	2	18
Górowo Iławeckie (4,4)	3	2	0	1	2	1	9
Jeziorany (3,4)	3	1	2	2	2	2	11
Kisielice (2,2)	3	0	0	0	1	2	6
Korsze (4,5)	2	2	0	0	1	2	7
Mikołajki (3,8)	4	1	4	4	4	2	21
Miłakowo (2,7)	3	2	0	0	1	1	7
Miłomłyn (2,3)	3	2	3	3	3	2	15
Młynary (1,8)	3	2	3	3	2	2	15
Pasym (2,5)	4	3	3	2	2	2	16
Pieniężno (2,8)	3	2	0	0	1	1	7
Ruciane-Nida (4,7)	4	1	4	4	3	2	18
Ryn (3,0)	4	2	4	3	3	2	18
Sępólno (2,0)	3	2	1	1	1	1	9
Tolkmycko (2,7)	3	2	3	2	2	2	14
Zalewo (2,1)	4	2	0	0	1	2	9
Razem	56	33	30	28	35	30	212
Ocena średnia	3,1	1,8	1,7	1,5	1,9	1,7	11,8
Miasta 5–10 tys. mieszkańców							
Barczewo (7,3)	3	3	2	2	3	3	16
Lidzbark Welski (8,2)	3	2	2	2	2	2	13
Lubawa (9,5)	4	2	2	2	2	2	14
Olsztynek (7,6)	4	2	3	2	3	3	17
Orneta (9,3)	2	3	0	0	1	1	7
Orzysz (5,8)	3	1	3	2	2	2	13
Reszel (5,0)	3	3	3	2	2	2	15
Susz (5,6)	3	3	2	2	2	2	14
Razem	25	19	17	14	17	17	109
Ocena średnia	3,1	2,4	2,1	1,7	2,1	2,1	13,6

Tabela 2 (cd.)

1	2	3	4	5	6	7	8
Miasta 10–15 tys. mieszkańców							
Biskupiec (10,3)	3	2	3	2	2	3	15
Dobre Miasto (10,4)	3	3	1	1	1	3	12
Gołdap (13,2)	3	1	3	2	2	1	12
Moraąg (14,1)	4	3	2	2	2	2	15
Nidzica (14,6)	4	3	3	2	2	3	17
Nowe Miasto (10,4)	3	2	1	1	2	2	11
Pasłęk (12,1)	4	3	2	2	2	3	16
Węgorzewo (11,5)	4	3	4	3	3	2	19
Razem	28	20	19	15	16	19	117
Ocena średnia	3,5	2,5	2,4	1,8	2,0	2,4	14,6
Miasta 15–20 tys. mieszkańców							
Braniewo (17,7)	3	3	3	2	2	2	15
Lidzbark Warm. (16,2)	4	4	3	3	3	2	19
Olecko (16,1)	4	3	3	2	2	2	16
Pisz (19,4)	4	1	3	3	2	2	15
Razem	15	11	12	10	9	8	65
Ocena średnia	3,8	2,8	3,0	2,5	2,2	2,0	16,2
Ogółem małe miasta	124	83	78	67	77	74	503
Ocena średnia	3,3	2,2	2,1	1,8	2,0	1,9	13,3

Źródło: oprac. własne.

Przeprowadzona ocena wykazała, że małe miasta woj. warmińsko-mazurskiego charakteryzują się bardzo dobrymi warunkami przyrodniczymi i krajozrazowymi (średnia ocen 3,3 pkt.; w tym najwyższą ocenę uzyskały Mikołajki, Pasym, Ruciane-Nida, Ryn, Zalewo, Lubawa, Moraąg, Pasłęk, Lidzbark Warmiński, Olecko i Pisz, a najniższą (2 pkt.) Bisztynek, Korsz i Orneta). Pod względem występowania obiektów zabytkowych łączna ocena jest nieco powyżej oceny średniej (2,2 pkt.). Najwyższą ocenę uzyskały tu miasta Frombork i Lidzbark Warmiński, a najniższą Kisielice. Bazę noclegową ogólnie uznać należy za słabą i średnią. Charakteryzuje ją duże zróżnicowanie w miastach objętych analizą (ocena średnia 2,1 pkt.). Najwyższą ocenę uzyskały miasta od 15 do 20 tys. mieszkańców (ocena średnia 3,0 pkt.), znacznie niższą miasta do 5 tys. mieszkańców (ocena średnia 1,7 pkt.). Za najlepiej wyposażone w bazę noclegową uznano: Mikołajki, Ruciane-Nida, Ryn i Węgorzewo, przy czym w 9 miastach (głównie do 5 tys. mieszkańców) występuje brak bazy noclegowej. Na jeszcze niższym poziomie ukształtowało się wykorzystanie istniejącej bazy noclegowej (ocena średnia 1,8 pkt.). Bardzo dobrą ocenę w tym zakresie uzyskały tylko 2 miasta: Mikołajki i Ruciane-Nida. Z oceną bazy noclegowej związana jest ocena bazy gastronomicznej (ocena średnia 2,0 pkt.); ocenę najwyższą otrzymało tylko jedno miasto – Mikołajki. Ogólna dostępność

komunikacyjna małych miast w województwie warmińsko-mazurskim oceniona została jako słaba i zła (ocena średnia 1,9 pkt.; dotyczy to przede wszystkim miast do 5 tys. mieszkańców).

Ogólny wskaźnik walorów turystycznych, wyliczony na podstawie ocen analizowanych cech wynosi 13,3 pkt.

W ostatnim etapie badań, w celu wyłonienia grupy małych miast o najwyższych i najniższych walorach turystycznych ustalono 3 klasy oceny, przyjmując następującą ocenę sumaryczną dla analizowanych cech:

Klasy oceny:	Łączna ocena walorów turystycznych (w pkt.)
I. Walory turystyczne dobre i bardzo dobre	17–24
II. Walory turystyczne średnie	8–16
III. Walory turystyczne słabe i złe	0–7

W pierwszej klasie oceny miast – o najwyższych walorach turystycznych znalazły się: Mikołajki (21 pkt.), Węgorzewo, Lidzbark Warmiński i Pasłęk (19 pkt.), Frombork, Ruciane-Nida i Ryn (18 pkt.) oraz Olsztynek i Nidzica (17 pkt.).

W drugiej klasie oceny miast – o średnich walorach turystycznych znalazły się: Barczewo, Olecko i Pasłęk (16 pkt.); Biskupiec, Braniewo, Miłomłyn, Młynary, Morąg, Pisz i Reszel (15 pkt.); Lubawa i Susz (14 pkt.); Lidzbark Welski i Orzysz (13 pkt.); Dobrze Miasto, Gołdap i Jeziorany (12 pkt.), Nowe Miasto (11 pkt.), Górowo Iławeckie, Ryn, Tolkmicko i Zalewo (9 pkt.) oraz Biała Piska (8 pkt.).

Do miast o najniższych walorach turystycznych – trzeciej klasy oceny zaliczono: Bisztynek (4 pkt.), Kisielice (6 pkt.), Pieniężno i Orneta (7 pkt.).

4. Podsumowanie

1. Małe miasta województwa warmińsko-mazurskiego w większości znajdują się w otoczeniu przestrzeni o pięknych walorach środowiska przyrodniczego, gdzie dominują obszary leśne, liczne jeziora i rzeki oraz wzgórza i doliny. W miastach tych jest także dużo historycznych obiektów zabytkowych takich jak zamki, pałace, dwory, jak też obiekty architektury sakralnej – kościoły i przydrożne kapliczki. To wszystko jest czynnikiem atrakcji dla turystów, którzy zwiedzają te tereny, a miasta uzyskać mogą gospodarcze korzyści, w tym zwłaszcza z rozwoju sektora turystycznej bazy noclegowej i turystycznej.

2. Analiza statystyczna dotycząca liczby turystycznych obiektów noclegowych i osób z nich korzystających, wykazuje iż małe miasta w relacji do całego województwa w latach 2004–2009 plasowały się na poziomie 37–42%.

3. Bardziej szczegółowa analiza obejmująca cechy charakteryzujące zmiany dotyczące liczby obiektów noclegowych i osób z nich korzystających wskazuje, że w odniesieniu do wielkości w całym województwie w latach 2004–2005 postęp w małych miastach dotyczył liczby całorocznych miejsc noclegowych i ogólnej liczby udzielonych noclegów. Z kolei spadek w małych miastach obejmuje ogólną liczbę obiektów noclegowych oraz osób korzystających z noclegów, w tym także turystów zagranicznych i udzielonych im noclegów.

4. Efektywne wykorzystanie wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz promocja małych miast województwa warmińsko-mazurskiego odnosząca się do znanego już hasła „Mazury to cud natury”, wymaga przede wszystkim lepszego wyposażenia w bazę noclegową i gastronomiczną z zapleczem turystycznym i rekreacyjnym, jak też znacznej poprawy dostępności komunikacyjnej (polepszenia stanu i budowę nowych dróg oraz budowy lotnisk – dotyczy głównie przyjazdu turystów zagranicznych).

5. Rozwój infrastruktury turystycznej małych miast jest również warunkiem ich rozwoju społeczno-gospodarczego oraz znaczącego zmniejszenia dużego w tych miastach bezrobocia.

LITERATURA

- Jasiński J., Suchta J., 2011, *Małe miasta Warmii i Mazur w procesie transformacji* [w:] Marszał T. (red.), *Przemiany przestrzeni i potencjału małych miast w wybranych regionach Polski z perspektywy 20 lat transformacji*, Wydawnictwo UŁ, Łódź, s. 77–91.
- Senetra A., Suchta J., 2005, *Turystyka wiodącą dziedziną rozwoju Warmii i Mazur* [w:] *Turystyka i rekreacja szansą rozwoju regionów*, t. II, Wyższa Szkoła Menedżerska w Białymstoku, Białystok, s. 281–294.
- Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego*, 2010, Olsztyn.
- Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2009 roku*, 2010, Urząd Statystyczny w Olsztynie.

THE ROLE OF TOURISM IN THE DEVELOPMENT OF SMALL CITIES IN THE WARMIŃSKO-MAZURSKIE VOIVODESHIP

In the study, the authors discuss the tourist potential of small cities in the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship, including the current tendencies and potential for development in the future. Detailed analyses are carried out based on selected statistical tourism data for 38 small cities in the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship, and an assessment of six selected indicators of their attractiveness for tourists. For the study's purposes, small cities were defined as those with a population not exceeding 20,000 residents. In order to refine the analysis, these cities were further divided into four

groups: those with up to 5,000 residents, those with 5,000 to 10,000 residents, those with 10,000 to 15,000 residents, and those with 15,000 to 20,000 residents. The study revealed that tourism has become the major impetus for development, job creation, and rising income in small cities in the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship for several reasons: the voivodeship's exceptional natural environment and landscapes, its numerous historical sites, and the growing number of facilities offering dining, accommodation and recreational services. At the same time, when compared to their counterparts in other regions of Poland, these cities are highly competitive in terms of their socioeconomic development. The current state of the transportation network in the voivodeship, however, was shown to be a factor hindering the development of its small cities and diminishing their attractiveness in terms of tourism, and, as a result, negatively affecting their competitiveness.

Dr inż. Janusz Jasiński
Katedra Gospodarki Nieruchomościami i Rozwoju Regionalnego
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Prof. dr hab. Jerzy Suchta
Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie